

ΡΟΜΠΕΡΤ ΧΑΡΙΣ

22 ΓΛΩΣΣΕΣ

ΒΙΒΑΙΟ

ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

σε *TIMES*, *SPECTATOR*,
EVENING STANDARD
και *DAILY EXPRESS*

Μόναχο

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: MUNICH
Από τις Εκδόσεις Hutchinson, Λονδίνο 2017
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Μόναχο**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Robert Harris
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Χρύσα Μπανιά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Γιώργος Κασαπίδης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ – ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Canal K, 2017
© Χάρτη: Gemma Fowlie, 2017
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2018

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2433-0
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2434-7

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

ΡΟΜΠΕΡΤ
ΧΑΡΙΣ

Μόναχο

*Μετάφραση:
Χρύσα Μπανιά*

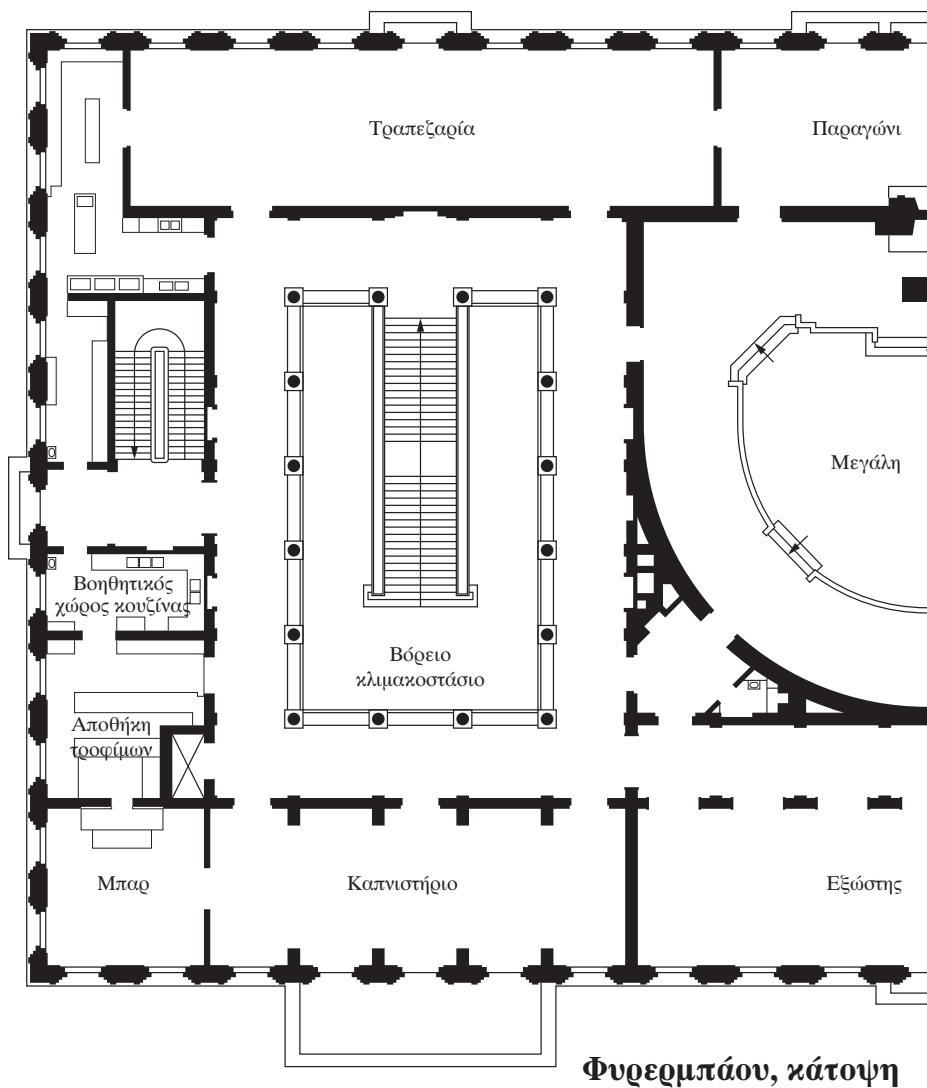
Στη Ματίλντα

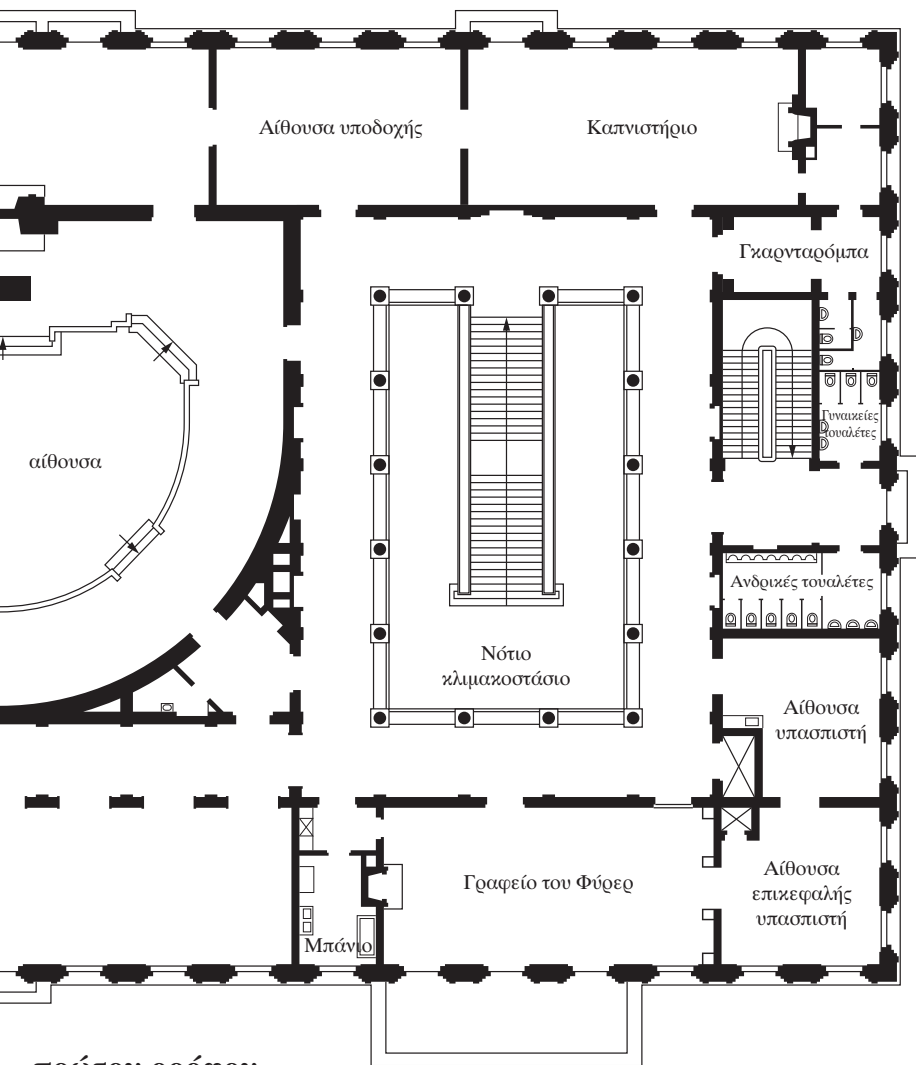
«Πρέπει πάντα να έχουμε κατά νου πως αυτά που τώρα βρίσκονται στο παρελθόν, κάποτε βρίσκονταν στο μέλλον».

Φ. Γ. Μέτλαντ, ιστορικός (1850-1906)

«Έπρεπε να κηρύξουμε πόλεμο το 1938... ο Σεπτέμβριος του 1938 θα ήταν η πιο ευνοϊκή ημερομηνία».

Αδόλφος Χίτλερ, Φεβρουάριος 1945

ΗΜΕΡΑ ΠΡΩΤΗ

Λίγο πριν από τη μία το μεσημέρι της Τρίτης 27 Σεπτεμβρίου 1938, ο κύριος Χιου Λέγκατ, από τη Διπλωματική Υπηρεσία της Αυτού Μεγαλειότητας, οδηγήθηκε στο τραπέζι του πλάι σε μια τζαμαρία του εστιατορίου Ριτζ στο Λονδίνο, παράγγειλε μισό μπουκάλι Ντομ Περινιόν του 1921, παρόλο που δεν είχε πολλά χρήματα, άνοιξε τους *Times* στη σελίδα δεκαεπτά και άρχισε να διαβάξει για τρίτη φορά τον λόγο που είχε εκφωνήσει το προηγούμενο βράδυ ο Αδόλφος Χίτλερ στο Παλάι ντε Σπορ του Βερολίνου.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΑΔΟΛΦΟΥ ΧΙΤΛΕΡ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΛΕΞΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΡΑΓΑ

ΕΙΡΗΝΗ Ή ΠΟΛΕΜΟΣ;

Κάπου κάπου ο Λέγκατ έριχνε μια ματιά στην άλλη άκρη του εστιατορίου, στην είσοδο. Ίσως ήταν δημιουργήμα της φαντασίας του, μα οι πελάτες, ακόμα και οι σερβιτόροι, έδειχναν να περπατούν ασυνήθιστα άτονα στο χαλί, ανάμεσα στις καρέκλες με τη ρόδινη επένδυση. Δεν ακούγονταν γέλια. Πίσω από τα χοντρά τζάμια καμιά πενηνταριά εργάτες, μερικοί γυμνοί από τη μέση και πάνω λόγω της υγρασίας, έσκαβαν χαρακώματα στο Γκριν Παρκ δίχως να ακούγονται.

Δεν πρέπει να υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία σε ολόκληρο

τον κόσμο αυτή τη στιγμή ότι δε μιλά ένας άνθρωπος ή ένας ηγέτης, μα ολόκληρος ο γερμανικός λαός. Γνωρίζω καλά ότι ετούτη την ώρα όλος ο λαός –εκατομμύρια άνθρωποι– συμφωνεί με κάθε μου λέξη (Χάιλ).

Τον είχε ακούσει ζωντανά στο BBC. Μεταλλικός, αμείλικτος, απειλητικός, κομपाστικός, σαν να υπέφερε με χαρά –εντυπωσιακός με τον φρικτό του τρόπο–, ενώ τονίζοταν από το χέρι του Χίτλερ που χτυπούσε το βήμα κι από τον βρυχηθμό δεκαπέντε χιλιάδων φωνών που επιδοκίμαζαν έντονα. Η βοή δεν ήταν ανθρώπινη αλλά απόκοσμη. Έμοιαζε να φουσκώνει μέσα από ένα κατάμαυρο υπόγειο ποτάμι και να ξεχύνεται από τα μεγάφωνα.

Είμαι ευγνώμων στον κύριο Τσάμπερλεν για όλες του τις προσπάθειες και τον έχω διαβεβαιώσει ότι το μόνο που θέλει ο γερμανικός λαός είναι ειρήνη. Τον έχω διαβεβαιώσει, επίσης, το τονίζω και τώρα, πως όταν επιλυθεί αυτό το πρόβλημα, η Γερμανία δε θα έχει άλλες εδαφικές διεκδικήσεις στην Ευρώπη.

Ο Λέγκατ έβγαλε τον στιλογράφο του και υπογράμμισε το απόσπασμα, έπειτα έκανε το ίδιο και με άλλο ένα, μία αναφορά στην Αγγλογερμανική Ναυτική Συμφωνία λίγο πιο πάνω:

Μια τέτοια συμφωνία δικαιολογείται ηθικά μόνο αν και τα δύο έθνη υποσχεθούν υπεύθυνα το ένα στο άλλο ότι δε θα διεξαγάγουν ποτέ ξανά πόλεμο μεταξύ τους. Αυτή είναι η θέληση της Γερμανίας. Ας ελπίσουμε πως όσοι έχουν την ίδια πεποίθηση θα υπερισχύσουν στον βρετανικό λαό.

Άφησε την εφημερίδα στην άκρη και κοίταξε το ρολόι στην τσέπη του. Ήταν χαρακτηριστικό του ότι δεν έβλεπε την ώρα στον καρπό του χεριού, όπως οι περισσότεροι άνδρες της ηλικίας του, αλλά στην άκρη μιας αλυσίδας. Ήταν μόλις είκοσι οκτώ ετών, όμως φαινόταν μεγαλύτερος – το πρόσωπό του ήταν γλομό, οι τρόποι του σοβαροί και το κοστούμει του σκούρο. Είχε κάνει την κράτηση πριν από ένα δεκαπενθήμερο, προτού ξεσπάσει η κρίση. Εκείνη τη στιγμή όμως ένιωθε τύψεις. Θα της έδινε άλλα πέντε λεπτά· μετά θα αναγκαζόταν να φύγει.

Είχε πάει μία και τέταρτο, όταν διέκρινε φευγαλέα την αντανάκλασή της ανάμεσα στα λουλούδια του τοίχου με τους επιχρυσωμένους καθρέφτες. Έστεκε στην άκρη του εστιατορίου, στα νύχια των ποδιών κυριολεκτικά, και κοιτούσε ανέκφραστα γύρω της, με τον μακρύ λευκό λαιμό τεντωμένο και το πιγούνι ψηλά. Την παρατήρησε για μερικές στιγμές ακόμα σαν να ήταν ξένη, κι αναρωτήθηκε ποια εντύπωση θα σχημάτιζε για κείνη αν δεν ήταν η σύζυγός του. «Εντυπωσιακό παράστημα», έλεγε συνήθως ο κόσμος. «Δεν είναι ακριβώς όμορφη». «Όχι, μα είναι ελκυστική». «Η Πάμελα είναι από τις γυναίκες που αποκαλούμε *καθαρόαιμα*». «Ναι, είναι εξαιρετική ράτσα – και σίγουρα όχι για τα δόντια του άμοιρου Χιου...» (Αυτό το τελευταίο το άκουσε τυχαία στη δεξίωση του εορτασμού των αρραβώνων τους). Σήκωσε το χέρι. Έπειτα σηκώθηκε. Εκείνη τον πρόσεξε επιτέλους, χαμογέλασε, σήκωσε το χέρι κι άρχισε να πλησιάζει, περνώντας γοργά ανάμεσα από τα τραπέζια, με τη στενή φούστα και το καλοραμμένο μεταξωτό σακάκι, αφήνοντας πίσω της μια σειρά από γυρισμένα κεφάλια.

Τον φίλησε αποφασιστικά στο στόμα. Την άκουσε λιγάκι ξέπνοη. «Με συγχωρείς, με συγχωρείς πολύ...»

«Δεν πειράζει. Μόλις έφτασα κι εγώ». Τους τελευταίους δώδεκα μήνες είχε μάθει να μην τη ρωτά πού ήταν. Εκτός από την τσάντα της, κρατούσε κι ένα μικρό χαρτονένιο κουτί. Το άφησε στο τραπέζι μπροστά του κι έβγαλε τα γάντια της.

«Δεν είπαμε ότι δε θα πάρουμε δώρα;» Ο Λέγκατ σήκωσε το καπάκι. Ένα μαύρο λαστιχένιο κρανίο με μεταλλικό ρύγχος. Τον κοιτούσαν τα άδεια γυάλινα μάτια μιας μάσκας αερίων. Μαζεύτηκε σοκαρισμένος.

«Πήγα τα παιδιά να τις δοκιμάσουν. Μου είπαν ότι πρέπει πρώτα να βάλω τις δικές τους. Έτσι θα δοκιμαστεί η μητρική μου αφοσίωση, δε νομίζεις;» Άναψε τσιγάρο. «Μπορώ να πιω κάτι; Πεθαίνω από δίψα».

Εκείνος έκανε νόημα στον σερβιτόρο.

«Γιατί πήρες μόνο μισό μπουκάλι;»

«Πρέπει να γυρίσω στη δουλειά».

«Ναι, φυσικά! Δεν ήμουν σίγουρη αν θα έρθεις καν».

«Για να είμαι ειλικρινής, δεν έπρεπε να έρθω. Προσπάθησα να σου τηλεφωνήσω, μα δεν ήσουν στο σπίτι».

«Να, τώρα ξέρεις πού ήμουν. Μία απόλυτα αθώα εξήγηση». Χαμογέλασε κι έγειρε προς το μέρος του. Τσούγκρισαν τα ποτήρια. «Χρόνια μας πολλά, αγάπη μου».

Στο πάρκο οι εργάτες ανέβαζαν και κατέβαζαν τις αξίνες τους.

Η Πάμελα παράγγειλε γρήγορα, χωρίς καν να κοιτάξει τον κατάλογο: δεν πήρε ορεκτικό, ζήτησε μια γλώσσα και πράσινη σαλάτα. Ο Λέγκατ έδωσε τον κατάλογό του και είπε ότι θα έπαιρνε το ίδιο. Δεν μπορούσε να σκεφτεί το φαγητό: δεν κατάφερε να διώξει από το μυαλό του την εικόνα των παιδιών του με μάσκες αερίου. Ο Τζον ήταν τριών χρονών, η Νταϊάνα δύο. Τόσες προφυλάξεις, να μην τρέχουν, να σκεπάζονται καλά, να μην πιπλούν παιχνίδια ή κηρομπογιές, γιατί ποτέ δεν ήξερε κανείς από πού είχαν έρθει. Έβαλε το κουτί κάτω από το τραπέζι και το έσπρωξε με το πόδι του, ώσπου εξαφανίστηκε.

«Φοβήθηκαν πολύ;»

«Καθόλου. Το όλο θέμα τούς φάνηκε παιχνίδι».

«Ξέρεις κάτι; Καμιά φορά νιώθω κι εγώ το ίδιο. Ακόμα κι όταν βλέπω τα τηλεγραφήματα, δυσκολεύομαι να πιστέψω ότι δεν πρόκειται για ένα κακόγουστο αστείο. Πριν από μία εβδομάδα η υπόθεση έδειχνε να έχει διορθωθεί. Κι έπειτα ο Χίτλερ άλλαξε γνώμη».

«Τι θα συμβεί τώρα;»

«Ποιος ξέρει; Ίσως και τίποτα». Ένιωσε πως έπρεπε να ακουστεί αισιόδοξος. «Στο Βερολίνο συνεχίζονται οι συνομιλίες – τουλάχιστον συνεχίζονταν όταν έφυγα από το γραφείο».

«Κι αν οι συνομιλίες διακοπούν; Πότε θ' αρχίσει;»

Της έδειξε το πρωτοσέλιδο των *Times* και σήκωσε τους ώμους. «Αύριο, φαντάζομαι».

«Αλήθεια; Τόσο σύντομα;»

«Ο Χίτλερ λέει ότι θα περάσει τα σύνορα της Τσεχοσλοβακίας το Σάββατο. Οι στρατιωτικοί μας ειδήμονες υπολογίζουν ότι θα χρειαστούν τρεις μέρες για να πάρουν θέση τα τανκς και το πυροβολικό του. Άρα, πρέπει να κινητοποιηθεί αύριο». Πέταξε την εφημερίδα πάνω στο τραπέζι και ήπια λίγη σαμπάνια· στο στόμα του έμεινε μια όξινη γεύση. «Να σου πω κάτι; Δεν αλάζουμε θέμα;»

Από την τσέπη του σακακιού του έβγαλε ένα κουτί δαχτυλιδιού.

«Χιου!»

«Θα σου είναι μεγάλο», την προειδοποίησε.

«Είναι χαριτωμένο!» Η Πάμελα πέρασε το δαχτυλίδι στο δάχτυλό της, σήκωσε το χέρι και το γύρισε μπρος-πίσω κάτω από τον πολυέλαιο για να λαμπυρίσει στο φως η γαλάζια πέτρα. «Είσαι θαυμάσιος. Εγώ νόμιζα πως δεν είχαμε χρήματα».

«Δεν έχουμε. Ήταν της μητέρας μου».

Είχε φοβηθεί ότι ίσως τον θεωρούσε τσιγκούνη, μα προς μεγάλη του έκπληξη εκείνη άπλωσε το χέρι πάνω στο τραπέζι κι έπιασε το δικό του. «Είσαι πολύ γλυκός». Το δέρμα της ήταν δροσερό. Ο λεπτός δείκτης του χεριού της χάιδευε τον καρπό του.

«Μακάρι να μπορούσαμε να πιάσουμε ένα δωμάτιο», της είπε ξαφνικά, «και να μείνουμε στο κρεβάτι όλο το απόγευμα. Να ξεχάσουμε τον Χίτλερ. Να ξεχάσουμε τα παιδιά».

«Δεν πας να δεις μήπως μπορείς να το κανονίσεις; Εδώ είμαστε. Τι μας εμποδίζει;» Κράτησε τα μεγάλα γκριζογάλανα μάτια της στα δικά του κι εκείνος είδε, με μια ξαφνική διαίσθηση που του έκοψε την ανάσα, ότι το έλεγε μόνο και μόνο επειδή ήξερε ότι ήταν τελείως αδύνατο.

Πίσω του άκουσε έναν άνδρα να ξεροβήχει διακριτικά. «Κύριε Λέγκατ;»

Η Πάμελα τράβηξε το χέρι της. Ο Λέγκατ γύρισε κι αντίκρισε τον μετρο με τις παλάμες ενωμένες σαν σε προσευχή, με το σοβαρό ύφος του αγγελιοφόρου σημαντικών ειδήσεων.

«Ορίστε».

«Σας καλούν από την Ντάουνινγκ Στριτ». Ο μετρο φρόντισε να το πει ελάχιστα δυνατά, ώστε να τον ακούσουν στα κοντινά τραπέζια.

«Να πάρει!» Ο Λέγκατ σηκώθηκε και πέταξε την πετσέτα του. «Με συγχωρείς, πρέπει να απαντήσω».

«Καταλαβαίνω. Πήγαινε να σώσεις τον κόσμο». Του έκανε νόημα να φύγει. «Θα φάμε μαζί κάποια άλλη στιγμή». Άρχισε να βάζει τα πράγματά της στην τσάντα της.

«Δώσε μου ένα λεπτό». Η φωνή του είχε ικετευτική χροιά. «Πρέπει να μιλήσουμε, αλήθεια».

«Πήγαινε».

Κοντοστάθηκε για μια στιγμή, έχοντας συναίσθηση ότι τον κοιτούσαν από τα γύρω τραπέζια. «Περίμενε, εντάξει;» είπε. Πήρε μια έκφραση που έλπιζε πως ήταν ουδέτερη κι ακολούθησε τον μετρο. Βγήκαν από την αίθουσα του εστιατορίου και μπήκαν στο λόμπι.

«Φαντάστηκα ότι θα θέλατε ησυχία». Ο μετρο άνοιξε μια πόρτα που οδηγούσε σ' ένα μικρό γραφείο. Πάνω στο τραπέζι ήταν ένα τηλέφωνο, το ακουστικό πλάι του.

«Ευχαριστώ». Σήκωσε το ακουστικό και περίμενε να κλείσει η πόρτα προτού μιλήσει. «Λέγκατ, λέγετε».

«Με συγχωρείς, Χιου». Αναγνώρισε τη φωνή του Σέσιλ Σάιερς, ενός συναδέλφου του στο Ιδιαίτερο Γραφείο. «Πολύ φοβάμαι ότι πρέπει να επιστρέψεις αμέσως. Όπου να 'ναι θα πέσει πολλή δουλειά. Σε ζητά ο Κλέβερλι».

«Συνέβη κάτι;»

Στην άλλη άκρη ακούστηκε ένας δισταγμός. Οι ιδιαίτεροι γραμματείς γνώριζαν ότι έπρεπε να θεωρούν δεδομένο ότι ο τηλεφωνητής πάντα κρυφάκουγε. «Φαίνεται πως οι συνομιλίες τε-

λείωσαν. Ο άνθρωπος μας πήρε το αεροπλάνο της επιστροφής».
«Κατάλαβα. Ξεκινάω αμέσως».

Τοποθέτησε το ακουστικό στο άγκιστρο. Για μια στιγμή στάθηκε σαν παράλυτος. Αυτή ήταν η αίσθηση της Ιστορίας; Η Γερμανία θα εισέβαλλε στην Τσεχοσλοβακία. Η Γαλλία θα κήρυσσε πόλεμο στη Γερμανία. Η Βρετανία θα στήριζε τη Γαλλία. Τα παιδιά του θα φορούσαν μάσκες αερίων. Οι πελάτες του εστιατορίου του Ριτζ θα εγκατέλειπαν τα λευκά λινά τραπεζομάντιλα και θα χώνονταν στα χαρακώματα του Γκριν Παρκ. Πώς να χωνέψεις τόσα πράγματα;

Άνοιξε την πόρτα και διέσχισε γρήγορα το λόμπι προς το εστιατόριο. Το προσωπικό του Ριτζ όμως ήταν τόσο αποτελεσματικό, ώστε το τραπέζι τους το είχαν ήδη μαζέψει.

Στο Πικαντίλι δεν υπήρχε ταξί ούτε για δείγμα. Ο Λέγκατ ανεβοκατέβαινε στο πεζοδρόμιο ανεμίζοντας μάταια τη διπλωμένη εφημερίδα του σε όποιο ταξί περνούσε. Στο τέλος τα παράτησε, έστριψε στη γωνία της Σεντ Τζέιμς Στριτ κι άρχισε να κατεβαίνει τον λόφο. Κάπου κάπου κοιτούσε στην άλλη πλευρά του δρόμου, ελπίζοντας ότι ίσως έβλεπε τη γυναίκα του. Πού είχε πάει τόσο βιαστική; Αν επέστρεφε κατευθείαν στο σπίτι, στο Γουέστμινστερ, αυτό τον δρόμο έπρεπε να πάρει. Καλύτερα να μην το σκέφτεται· καλύτερα να μην το σκέφτεται ποτέ. Είχε αρχίσει να ιδρώνει στην αφύσικη για την εποχή ζέστη. Κάτω από το παλιομοδίτικο κοστούμι ένιωθε το πουνκάμισο να κολλά στην πλάτη του. Ο ουρανός όμως ήταν μουντός, προμηνύοντας μια βροχή που για κάποιο λόγο δεν ερχόταν, και σε όλο το μήκος του Πολ Μολ, πίσω από τις ψηλές τζαμαρίες των μεγάλων λεσχών του Λονδίνου –της Βασιλικής Αυτοκινητιστικής, της Μεταρρυθμίσης, του Αθήναιου– οι πολυέλαιοι στραφτάλιζαν στη νωπή μουντάδα.

Ο Λέγκατ επιβράδυνε το βήμα του μόνον όταν έφτασε στην

κορυφή της σκάλας που κατέβαζε από το Κάρλτον Χάουζ στο πάρκο του Σεντ Τζέιμς. Εκεί τον δρόμο του εμπόδιζε ένα σιωπηλό πλήθος είκοσι ατόμων, τα οποία παρακολουθούσαν κάτι που έμοιαζε με μικρό αεροσκάφος να υψώνεται αργά πίσω από τη Βουλή. Ανέβηκε πίσω από τη μυτερή οροφή του Μπιγκ Μπεν, ένα θέαμα αλλόκοτα όμορφο – μεγαλόπρεπο, εξωπραγματικό. Πιο μακριά, στον ουρανό νότια του Τάμεση, ο Λέγκατ διέκρινε πέντ' -έξι ακόμα – μικροσκοπικές ασημένιες τορπίλες, μερικές ήδη χιλιάδες πόδια ψηλά.

Ο άνδρας που έστεκε δίπλα του μουρμούρισε: «Μάλλον άρχισαν τα όργανα».

Ο Λέγκατ τον κοίταξε φευγαλέα. Θυμήθηκε ότι ο πατέρας του είχε χρησιμοποιήσει ακριβώς την ίδια έκφραση, όταν είχε γυρίσει στο σπίτι με άδεια στη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου. Είχε αναγκαστεί να ξαναπάει στη Γαλλία, επειδή είχαν αρχίσει τα όργανα. Στον εξάχρονο Χιου είχε φανεί λες και ο πατέρας του θα πήγαινε σε καμιά γιορτή. Ήταν η τελευταία φορά που τον είδε.

Παρέκαμψε αργά τους θεατές, κατέβηκε τρεχάτος τις τρεις φαρδιές σκάλες, διέσχισε το Πολ Μολ και μπήκε στη Χορς Γκαρντς Ρόουντ. Κι εκεί, στο κέντρο της χωμάτινης έκτασης του πεδίου παρελάσεων, στο μισάωρο που είχε λείψει, είχε συμβεί κάτι άλλο. Είχαν εμφανιστεί δύο αντιαεροπορικά όπλα. Στρατιώτες ξεφόρτωναν σακιά με άμμο από ένα ανοιχτό φορτηγό δουλεύοντας βιαστικά, σαν να φοβούνταν ότι από στιγμή σε στιγμή θα μπορούσε να φανεί η Λουφτβάφε, τα περνούσαν χέρι με χέρι σε μία ανθρώπινη αλυσίδα. Ένας μισοχτισμένος τοίχος από σακιά με άμμο περιτριγύριζε μια πυροβολαρχία με έναν προβολέα. Ένας πυροβολητής γυρνούσε έναν τροχό μετά μανίας· μία από τις κάννες άρχισε να περιστρέφεται και σηκώθηκε, ώσπου στάθηκε σχεδόν κάθετα.

Ο Λέγκατ έβγαλε ένα μεγάλο λευκό βαμβακερό μαντίλι και σφούγγισε το πρόσωπό του. Δεν ήταν σωστό να παρουσιαστεί

αναφοκοκκινισμένος και ιδρωμένος. Αν υπήρχε ένα αμάρτημα το οποίο αποδοκίμαζαν περισσότερο απ' οποιοδήποτε άλλο στο Ιδιαίτερο Γραφείο, ήταν η αναστατωμένη εμφάνιση.

Ανέβηκε τα σκαλιά και μπήκε στο στενό, σκιερό κατάμαυρο δρομάκι της Ντάουνινγκ Στριτ. Στο πεζοδρόμιο απέναντι από τον αριθμό δέκα μια ομάδα δημοσιογράφων γύρισε το κεφάλι παρακολουθώντας την άφιξή του. Ένας φωτογράφος σήκωσε τη μηχανή του, μα όταν είδε πως δεν επρόκειτο για κάποιον σημαντικό, την κατέβασε ξανά. Ο Λέγκατ έκανε νόημα στον αστυνομικό κι εκείνος χτύπησε μία φορά, δυνατά, το ρόπτρο. Η πόρτα άνοιξε σαν να είχε δική της βούληση. Ο Λέγκατ μπήκε.

Είχαν περάσει τέσσερις μήνες αφότου είχε αποσπαστεί από το Υπουργείο Εξωτερικών για να δουλέψει στην Ντάουνινγκ Στριτ, μα κάθε φορά είχε την ίδια αίσθηση: ότι έμπαινε σε μια λέσχη κυριών που δεν ήταν πια στη μόδα – τα ασπρόμαυρα πλακάκια στην είσοδο, οι τοίχοι στο κόκκινο χρώμα της Πομπηίας, το μπρούντζινο φανάρι, το μεγάλο ρολόι που μετρούσε τους δικούς του χτύπους δίχως βιάση, η ομπρελοθήκη από χυτοσίδηρο με τη μοναχική μαύρη ομπρέλα της. Κάπου στα βάθη του κτιρίου χτυπούσε ένα τηλέφωνο. Ο θυρωρός καλησπείρισε τον Λέγκατ κι επέστρεψε στη δερμάτινη πολυθρόνα του, όπου τον περίμενε ένα αντίτυπο της *Evening Standard*.

Στον φαρδύ διάδρομο που οδηγούσε στο πίσω μέρος του κτιρίου, ο Λέγκατ κοντοστάθηκε και κοιτάχτηκε στον καθρέφτη. Ίσιωσε τη γραβάτα κι έφτιαξε τα μαλλιά του και με τα δύο χέρια: ίσιωσε τους ώμους: γύρισε. Μπροστά του βρισκόταν η Αίθουσα του Υπουργικού Συμβουλίου. Η πόρτα με την ξύλινη επένδυση ήταν κλειστή. Στα αριστερά το γραφείο που χρησιμοποιούσε ο σερ Χόρας Γουίλσον, κλειστό κι αυτό. Στα δεξιά, ο διάδρομος που οδηγούσε στα γραφεία των ιδιαίτερων γραμματέων του πρωθυπουργού. Η γεωργιανή κατοικία ανάδινε έναν αέρα αδιατάρακτης γαλήνης.

Η δεσποινίς Γουάτσον, με την οποία ο Λέγκατ μοιραζόταν το

μικρότερο γραφείο, ήταν σκυμμένη πάνω από το τραπέζι της, ακριβώς όπως την είχε αφήσει, οχρωμένη πίσω από σωρούς φακέλων. Φαινόταν μόνο η κορυφή του γκρίζου κεφαλιού της. Είχε αρχίσει την καριέρα της ως δακτυλογράφος, όταν πρωθυπουργός ήταν ο Λόιντ Τζορτζ, για τον οποίο έλεγαν ότι κυνηγούσε τα κορίτσια της Ντάουνινγκ Στριτ γύρω από το τραπέζι της Αίθουσας του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο Λέγκατ δυσκολευόταν να τον φανταστεί να κυνηγά τη δεσποινίδα Γουάτσον. Ήταν υπεύθυνη για την προετοιμασία των απαντήσεων στις ερωτήσεις της Βουλής. Του έριξε μια ματιά πάνω από το οδόφραγμα των εγγράφων της. «Ήρθε από δω ο Κλέβερλι και σας ζητούσε».

«Είναι με τον πρωθυπουργό;»

«Όχι, είναι στο γραφείο του. Ο πρωθυπουργός είναι στην Αίθουσα του Υπουργικού Συμβουλίου με τους Τρεις Μεγάλους».

Ο Λέγκατ έβγαλε έναν ήχο ανάμεσα σε στεναγμό και βογκητό. Στα μισά του διαδρόμου έβαλε το κεφάλι στο γραφείο του Σάιερς. «Για λέγε, Σέσιλ, θα βρω τον μπελά μου;»

Ο Σάιερς γύρισε στην καρέκλα του. Ήταν ένας μικρόσωμος άνδρας, επτά χρόνια μεγαλύτερος του Λέγκατ, διαρκώς και ανεξέλεγκτα και συχνά ενοχλητικά χαρούμενος. Φορούσε την ίδια ριγέ γραβάτα με τον Λέγκατ. «Πολύ φοβάμαι ότι διάλεξες λάθος μέρα για ρομαντικό γεύμα, παλιόφιλε». Η φωνή του χαμήλωσε γεμάτη συμπάθεια. «Ελπίζω να μην το πήρε στραβά».

Σε κάποια στιγμή αδυναμίας ο Λέγκατ είχε κάνει μια νύξη στον Σάιερς για τις δυσκολίες του στο σπίτι. Έκτοτε το είχε μετανιώσει. «Καθόλου. Η κατάσταση έχει ισορροπήσει. Τι έγινε στο Βερολίνο;»

«Φαίνεται πως η υπόθεση κατέληξε πάλι σε ξέσπασμα του Χίτλερ». Ο Σάιερς έκανε πως χτυπά το μπράτσο της καρέκλας του. «*“Ich werde die Tschechen zerschlagen!”*»

«Για όνομα του Θεού. *“Θα συντρίψω τους Τσέχους!”*»

Μια στρατιωτική φωνή αντήχησε στον διάδρομο. «Λέγκατ! Πού ήσουν;»

Ο Σάιερς είπε ένα αθόρυβο «Καλή τύχη», ο Λέγκατ πισωπάτησε και γύρισε να κοιτάξει το μακρουλό, μυστακοφόρο πρόσωπο του Όσμουντ Σόμερς Κλέβερλι, ευρύτερα γνωστού για λόγους ανεξήγητους ως Όσκαρ. Ο επικεφαλής ιδιαίτερος γραμματέας του πρωθυπουργού λύγισε τον δείκτη του. Ο Λέγκατ τον ακολούθησε στο γραφείο του.

«Οφείλω να πω ότι με απογοήτευσες, Λέγκατ, και με εξέπληξες αρκετά». Ο Κλέβερλι ήταν μεγαλύτερος από τους υπόλοιπους, επαγγελματίας στρατιώτης πριν από τον πόλεμο. «Να πας για φαγητό στο Ριτζ μεσούσης μιας διεθνούς κρίσης; Αυτά μπορεί να τα κάνετε στο Υπουργείο Εξωτερικών· όχι όμως εδώ».

«Λυπάμαι πολύ, κύριε Κλέβερλι. Δε θα ξανασυμβεί».

«Δεν έχεις κάποια εξήγησι;»

«Έχω επέτριο γάμου. Δεν έβρισκα τη γυναίκα μου στο τηλέφωνο για να το ακυρώσω».

Ο Κλέβερλι έμεινε να τον κοιτά για μερικά δευτερόλεπτα ακόμα. Δεν έμπαινε στον κόπο να κρύψει την καχυποψία του απέναντι στους ευφυείς νεαρούς από το Υπουργείο Οικονομικών και Εξωτερικών που δεν είχαν υπηρετήσει ποτέ ένστολοι. «Μερικές φορές η οικογένειά μας πρέπει να περνά στο παρασκήνιο· όπως τώρα». Ο επικεφαλής ιδιαίτερος γραμματέας κάθισε στο γραφείο του κι άναψε μια λάμπα. Αυτό το τμήμα του κτιρίου έβλεπε βόρεια, στον κήπο της Ντάουνινγκ Στριτ. Τα ακλάδευτα δέντρα που το πλαισιώναν από το Χορς Γκαρντς Παρέιντ βύθιζαν το ισόγειο σ' ένα αιώνιο λυκόφως. «Σε ενημέρωσε ο Σάιερς;»

«Μάλιστα. Καταλαβαίνω ότι οι συνομιλίες ναυάγησαν».

«Ο Χίτλερ ανακοίνωσε την πρόθεσή του να κινητοποιηθεί στις δύο αύριο το μεσημέρι. Πολύ φοβάμαι ότι θα γίνει της κακομοίρας. Μέχρι τις πέντε θα έχει γυρίσει ο σερ Χόρας για να δώσει αναφορά στον πρωθυπουργό. Ο πρωθυπουργός θα απευθύνει μήνυμα στο έθνος στις οκτώ. Θέλω να αναλάβεις το BBC. Πρέπει να στήσουν τα μηχανήματά τους στην Αίθουσα του Υπουργικού Συμβουλίου».

«Μάλιστα».

«Κάποια στιγμή πρέπει να γίνει συνάντηση της ολομέλειας του Υπουργικού Συμβουλίου, μάλλον μετά το μήνυμα του πρωθυπουργού, γι' αυτό οι μηχανικοί του BBC οφείλουν να τα μαζέψουν γρήγορα. Ο πρωθυπουργός θα δει και τους Ύπατους Αρμοστές της επικράτειας. Οι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων αναμένονται από στιγμή σε στιγμή – μόλις φτάσουν όλοι, οδήγησέ τους στο γραφείο του πρωθυπουργού. Και θα χρειαστεί να κρατήσεις σημειώσεις της συνάντησης, για να μπορέσει ο πρωθυπουργός να ενημερώσει το Υπουργικό Συμβούλιο».

«Μάλιστα».

«Όπως ξέρεις, οι εργασίες της Βουλής έχουν ανακληθεί. Ο πρωθυπουργός σκοπεύει να κάνει δήλωση στη Βουλή αύριο το απόγευμα σχετικά με την κρίση. Να του τακτοποιήσεις όλα τα σχετικά πρακτικά και τα τηλεγραφήματα των τελευταίων δύο εβδομάδων με χρονολογική σειρά».

«Μάλιστα».

«Πολύ φοβάμαι ότι μάλλον θα χρειαστεί να περάσεις τη νύχτα εδώ». Ένα ίχνος χαμόγελου τρεμόπαιξε κάτω από το μουστάκι του Κλέβεργλι. Θύμιζε στον Λέγκατ μυώδη δάσκαλο μικρού ιδιωτικού σχολείου. «Κρίμα που έχεις επέττειο, μα δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς. Είμαι βέβαιος ότι η γυναίκα σου θα καταλάβει. Μπορείς να κοιμηθείς στο γραφείο του υπάλληλου υπηρεσίας στον τρίτο όροφο».

«Κάτι άλλο;»

«Τίποτε άλλο – προς το παρόν».

Ο Κλέβεργλι φόρεσε τα γυαλιά του κι άρχισε να μελετά ένα έγγραφο. Ο Λέγκατ επέστρεψε στο γραφείο του κι έπεσε βαρύν στην καρέκλα. Άνοιξε ένα συρτάρι, έβγαλε ένα μελανοδοχείο και βούτηξε την πένα του. Δεν ήταν συνηθισμένος να τον επιπλήττουν. Να τον πάρει και να τον σηκώσει τον Κλέβεργλι, σκέφτηκε. Το χέρι του έτρεμε ελαφρά και η μύτη της πέννας κροτάλισε πάνω στη γυάλινη άκρη του μελανοδοχείου. Η δεσποινίς

Γουάτσον αναστέναξε, μα δε σήκωσε τα μάτια. Ο Λέγκατ άπλωσε το χέρι στο συρμάτινο καλάθι στ' αριστερά του γραφείου του κι έβγαλε έναν φάκελο με τηλεγραφήματα που είχαν φτάσει πρόσφατα από το Υπουργείο Εξωτερικών. Προτού προλάβει να λύσει τη ροζ κορδέλα, εμφανίστηκε στην πόρτα ο λοχίας Ρεν, ο αγγελιοφόρος της Ντάουνινγκ Στριτ. Ήταν ξέπνοος όπως πάντα· είχε χάσει το ένα πόδι του στον πόλεμο.

«Μόλις έφτασε ο Αρχηγός του Στρατού Ξηράς, κύριε».

Ο Λέγκατ ακολούθησε τον Ρεν, ο οποίος κατέβαινε κουτσάινοντας τον διάδρομο προς την είσοδο. Εκεί, κάτω από το μπρούντζινο φανάρι, έστεκε ο υποκόμης Γκορτ και διάβαζε ένα τηλεγράφημα, με τις καλογουαλισμένες καφετιές μπότες του σε διάσταση. Είχε μεγαλοπρεπές παράστημα –αριστοκράτης, ήρωας πολέμου, κάτοχος του Σταυρού της Βασίλισσας Βικτωρίας– κι έδειχνε να μην αντιλαμβάνεται καν τους υπαλλήλους και τις γραμματείς και δακτυλογράφους που ξαφνικά είχαν ανακαλύψει επείγοντες λόγους για να διασχίσουν την είσοδο, ώστε να τον δουν έστω και φευγαλέα. Η εξώπορτα άνοιξε μέσα σε έναν καταιγισμό από φλας από τις φωτογραφικές μηχανές των δημοσιογράφων, μέσα από τον οποίο βγήκε ο αντιπέραρχος Νιούαλ, ακολουθούμενος λίγα δευτερόλεπτα αργότερα από την επιβλητική μορφή του αρχιναύαρχου Μπάκχαουζ.

«Αν έχετε την καλοσύνη, κύριοι, ακολουθήστε με...» είπε ο Λέγκατ.

Καθώς τους οδηγούσε στο εσωτερικό του κτιρίου, άκουσε τον Γκορτ να λέει: «Θα έρθει και ο Νταφ;» και τον Μπάκχαουζ να απαντά: «Όχι, ο πρωθυπουργός πιστεύει ότι αφήνει να διαρρεύσουν στον Γούνιστον».

«Περιμένετε μια στιγμή εδώ, παρακαλώ...»

Η Αίθουσα του Υπουργικού Συμβουλίου είχε ηχομόνωση χάρη σε διπλές πόρτες. Ο Λέγκατ άνοιξε την εξωτερική και χτύπησε μαλακά την εσωτερική.

Ο πρωθυπουργός καθόταν με την πλάτη προς την πόρτα. Απέ-

ναντί του, στην άλλη άκρη του μακρόστενου τραπεζιού, κάθονταν ο Χάλιφαξ, ο υπουργός Εξωτερικών, ο Σάιμον, ο υπουργός Οικονομικών, και ο υπουργός Εσωτερικών, ο Χόαρ. Και οι τρεις σήκωσαν το κεφάλι για να δουν ποιος είχε μπει. Στον χώρο βασίλευε απόλυτη σιγή. Ακουγόταν μόνο το ρολόι.

«Με συγχωρείτε, κύριε πρωθυπουργέ», είπε ο Λέγκατ. «Έχουν φτάσει οι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων».

Ο Τσάμπερλεν δε γύρισε. Είχε ακουμπήσει τα χέρια του πάνω στο τραπέζι, ανοιχτά δεξιά κι αριστερά του, σαν να επρόκειτο να σπρώξει πίσω την καρέκλα. Οι δείκτες του χτυπούσαν αργά την καλογυαλισμένη επιφάνεια. Τελικά, είπε με τη μετρημένη, ελαφρώς γεροντοκορίστικη φωνή του: «Πολύ καλά. Θα συναντηθούμε ξανά όταν επιστρέψει ο Χόρας. Θα ακούσουμε τι άλλο έχει να μας πει».

Οι υπουργοί μάζεψαν τα χαρτιά τους –αδέξια στην περίπτωση του Χάλιφαξ, αφού το μαραμένο χέρι του κρεμόταν άψυχο στο πλευρό του– και σηκώθηκαν χωρίς να πουν λέξη. Οι «Τρεις Μεγάλοι» ήταν πενηντάρηδες κι εξηντάρηδες, στην ακμή της ισχύος τους – και η αξιοπρέπειά τους βάραινε περισσότερο από το φυσικό τους μέγεθος. Ο Λέγκατ έκανε στην άκρη για να τους αφήσει να περάσουν – «σαν τρεις νεκροθάφτες που ψάχνουν το φέρετρο», έτσι τους περιέγραψε αργότερα στον Σάιερς. Τους άκουσε να χαιρετούν τους Αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων που περίμεναν έξω – φωνές ψιθυριστές, βλοσυρές. Κι έπειτα είπε ήσυχα: «Θέλετε να ειδοποιήσω τους Αρχηγούς των Γενικών Επιτελείων ότι μπορούν να περάσουν, κύριε πρωθυπουργέ;»

Ούτε τότε δε γύρισε να τον κοιτάξει ο Τσάμπερλεν. Είχε καρφώσει τα μάτια του στον απέναντι τοίχο. Το κορακίσιο προφίλ του ήταν σκληρό, πεισματάρικο· ακόμα και πολεμοχαρές. Κάποια στιγμή είπε αφηρημένος: «Ναι, φυσικά. Ναι, πες τους να περάσουν».

Ο Λέγκατ κάθισε στην άλλη άκρη του τραπεζιού της Αίθουσας του Υπουργικού Συμβουλίου, κοντά στους δωρικούς κίονες που στηρίζαν το ταβάνι. Οι βιβλιοθήκες έδειχναν ράχες από καφετιά δερματόδετα καταστατικά και ασημογάλαζες εκδόσεις Χάνσαρντ. Οι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων τοποθέτησαν τα τηλεφώνια τους στο βοηθητικό τραπεζάκι πλάι στην πόρτα και πήραν τις θέσεις που μόλις είχαν αφήσει οι υπουργοί. Ο Γκορτ, ως πιο υψηλόβαθμος, κατέλαβε την κεντρική θέση. Άνοιξαν τους χαρτοφύλακές τους κι άπλωσαν τα έγγραφά τους. Και οι τρεις άναψαν τσιγάρο.

Ο Λέγκατ κοίταξε στην άλλη άκρη της αίθουσας, το ρολόι στο τζάκι πίσω από το κεφάλι του πρωθυπουργού. Βούτηξε την άκρη της πέννας στο μελανοδοχείο δίπλα του. Σε μια κόλλα αναφοράς έγραψε *Πρωθυπουργός & Αρχηγοί Γενικών Επιτελείων. Ωρα 14:05*.

Ο Τσάμπερλεν ξερόβηξε. «Κύριοι, πολύ φοβάμαι ότι η κατάσταση επιδεινώθηκε. Ελπίζαμε –και η κυβέρνηση της Τσεχοσλοβακίας συμφωνούσε– να μεταφερθεί η επικράτεια της Σουδητίας στη Γερμανία χωρίς αναστάτωση και να γίνει δημοψήφισμα. Δυστυχώς, ο Χίτλερ ανακοίνωσε χθες βράδυ ότι δεν είναι διατεθειμένος να περιμένει ούτε μία εβδομάδα ακόμα και ότι θα προχωρήσει σε εισβολή το Σάββατο. Ο σερ Χόρας Γουίλσον τον είδε σήμερα το πρωί και τον προειδοποίησε ιδιαίτερος αλλά σαφώς ότι αν η Γαλλία τηρήσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνθήκη με την Τσεχοσλοβακία –κάτι που έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε πως θα κάνει–, τότε εμείς θα είμαστε υποχρεωμένοι να στηρίξουμε τη Γαλλία». Ο πρωθυπουργός φόρεσε τα γυαλιά του και σήκωσε ένα τηλεγράφημα. «Μετά το σύνθημα παραλήρημά του ο Χίτλερ απάντησε, σύμφωνα με τον πρόεδρό μας στο Βερολίνο, με τους ακόλουθους όρους: “Αν η Γαλλία και η Αγγλία επιτεθούν, ας το κάνουν. Μου είναι παντελώς αδιάφορο. Είμαι προετοιμασμένος για κάθε ενδεχόμενο. Το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να λάβω υπόψη μου τη στάση τους.

Σήμερα είναι Τρίτη. Την επόμενη Δευτέρα θα είμαστε όλοι σε πόλεμο”».

Ο Τσάμπερλεν άφησε το τηλεγράφημα και ήπιε μια γουλιά νερό. Η πένα του Λέγκατ έτρεχε πάνω στο χοντρό χαρτί: *Πρωθυπουργός – τελευταία νέα από Βερολίνο – ναυάγιο συνομιλιών – βίαιη αντίδραση του Χίτλερ – «Την επόμενη εβδομάδα θα έχου- με μπει σε πόλεμο» –*

«Εννοείται πως εγώ θα συνεχίσω τις προσπάθειες για να βρω μια ειρηνική λύση, αν υπάρχει – αν και την παρούσα στιγμή δυσκολεύομαι να σκεφτώ τι άλλο μπορεί να γίνει. Στο με- ταξύ όμως, πολύ φοβάμαι πως πρέπει να προετοιμαστούμε για το χειρότερο».

Ο Γκορτ κοίταξε έναν έναν τους συναδέλφους του. «Κύριε πρωθυπουργέ, έχουμε συντάξει ένα υπόμνημα που συνοψίζει τη συλλογική μας άποψη σχετικά με τη στρατιωτική κατάσταση. Θα θέλατε να διαβάσω τα συμπεράσματά μας;»

Ο Τσάμπερλεν κούνησε το κεφάλι του.

«Κατά τη γνώμη μας, οποιαδήποτε πίεση ασκήσουν η Μεγάλη Βρετανία και η Γαλλία, είτε από θαλάσσης είτε από ξηράς είτε από αέρος, δε θα μπορέσει να εμποδίσει τη Γερμανία να καταλάβει τη Βοημία και να πετύχει αποφασιστική νίκη έναντι της Τσεχοσλοβακίας. Η αποκατάσταση της απωλεσθείσας ακεραιότητας της Τσεχοσλοβακίας θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με ήττα της Γερμανίας και ως αποτέλεσμα παρατεταμένου αγώνα, στον οποίο πρέπει εξαρχής να αποδοθεί ο χαρακτήρας γενικευμένης σύρραξης”».

Κανείς δε μίλησε. Ο Λέγκατ είχε την έντονη συναίσθηση ότι ακουγόταν το τριξίμο της πέννας του. Ξαφνικά, ακούστηκε παρά- λογα δυνατό.

«Αυτό τον εφιάλτη έτρεμα ανέκαθεν» είπε τελικά ο Τσάμπερ- λεν. «Είναι σαν να μην πήραμε κανένα μάθημα από τον προη- γούμενο πόλεμο και ξαναζούμε τον Αύγουστο του 1914. Οι χώ- ρες του κόσμου θα εμπλακούν μία προς μία – και για ποιο λό-

γο; Έχουμε ήδη πει στους Τσέχους ότι όταν κερδίσουμε, το έθνος τους με την παρούσα μορφή του δεν μπορεί να συνεχίσει να υπάρχει. Τα τριάντισι εκατομμύρια Γερμανών της Σουδητίας πρέπει να έχουν δικαίωμα αυτοδιάθεσης. Επομένως, ο διαχωρισμός της Σουδητίας από τη Γερμανία δε θα αποτελεί καν στόχο ενός πολέμου των συμμαχών. Για ποιο λόγο, λοιπόν, θα μπούμε στον πόλεμο;»

«Για τους κανόνες δικαίου;» πρότεινε ο Γκορτ.

«Για τους κανόνες δικαίου. Πράγματι. Κι αν χρειαστεί, θα το κάνουμε. Για τον Θεό όμως, ας μπορούσαμε να βρούμε άλλο τρόπο να τους στηρίξουμε!» Ο πρωθυπουργός έφερε για μια στιγμή το χέρι στο μέτωπό του. Το παλιομοδίτικο πουκάμισό του με το κολάρο τόνιζε τον μυώδη λαιμό του. Το πρόσωπό του ήταν γκριζό από την εξάντληση. Προσπάθησε όμως να ανακτήσει τον συνηθισμένο επαγγελματικό του τρόπο. «Από πρακτικής άποψης τώρα, ποια είναι τα επόμενα βήματα;»

«Θα στείλουμε αμέσως δύο μεραρχίες στη Γαλλία, όπως έχουμε ήδη συμφωνήσει, για να αποδείξουμε την αλληλεγγύη μας», είπε ο Γκορτ. «Μπορούν να πάρουν θέση μέσα σε τρεις εβδομάδες και θα είναι ετοιμοπόλεμες δεκαοκτώ ημέρες αργότερα. Ωστόσο, ο στρατηγός Γκαμελέν έχει καταστήσει σαφές ότι η μόνη πρόθεση των Γάλλων είναι να προχωρήσουν σε ενδεικτικές μόνο εφόδους στη Γερμανία μέχρι το επόμενο καλοκαίρι. Για να είμαι ειλικρινής, πολύ αμφιβάλλω αν θα κάνουν κι αυτό ακόμα. Θα μείνουν πίσω από τη Γραμμή Μαζινό».

«Περιμένουν μέχρι να φτάσουμε με μεγαλύτερες δυνάμεις», πρόσθεσε ο Νιούαλ.

«Η αεροπορία είναι έτοιμη;»

Ο Νιούαλ καθόταν πολύ στητός – είχε λεπτό πρόσωπο, αποστεωμένο σχεδόν, και μικρό γκριζό μουστάκι. «Οφείλω να πω ότι αυτό έρχεται στη χειρότερη δυνατή στιγμή για εμάς, κύριε πρωθυπουργέ. Στα χαρτιά έχουμε στη διάθεσή μας είκοσι έξι μοίρες για την υπεράσπιση της χώρας, όμως μόνο οι έξι έχουν

σύγχρονα αεροσκάφη. Η μία έχει Σπίτφάιρ. Οι άλλες πέντε έχουν Χάρικεϊν».

«Είναι όμως ετοιμοπόλεμες;»

«Κάποιες, ναι».

«Τι θα πει κάποιες;»

«Πολύ φοβάμαι ότι υπάρχει ένα τεχνικό πρόβλημα με τα όπλα στα Χάρικεϊν, κύριε πρωθυπουργέ. Παγώνουν πάνω από τα δεκαπέντε χιλιάδες πόδια».

«Τι ακριβώς εννοείτε;» Ο Τσάμπερλεν έσκυψε μπροστά σαν να μην είχε ακούσει καλά.

«Προσπαθούμε να βρούμε λύση, μα ίσως χρειαστούμε χρόνο».

«Όχι, πτέραρχε, στην πραγματικότητα εννοείτε ότι έχουμε ξοδέψει ενάμισι δισεκατομμύριο λίρες για επανεξοπλισμό, το μεγαλύτερο μέρος για την αεροπορία, και την κρίσιμη στιγμή τα πολεμικά μας αεροσκάφη δε λειτουργούν».

«Ο σχεδιασμός μας βασιζόταν ανέκαθεν στο γεγονός ότι δε θα υπήρχε σύγκρουση με τη Γερμανία πριν από το 1939 το νωρίτερο».

Ο πρωθυπουργός έστρεψε ξανά την προσοχή του στον Αρχηγό του Στρατού Ξηράς. «Λόρδε Γκορτ; Ο στρατός ξηράς δεν μπορεί να καταρρίψει από εδάφους τα περισσότερα επιτιθέμενα αεροσκάφη;»

«Πολύ φοβάμαι ότι η θέση μας είναι παρόμοια μ' εκείνη του πτέραρχου, κύριε πρωθυπουργέ. Διαθέτουμε μόλις το ένα τρίτο του οπλισμού που θεωρούμε απαραίτητο για την υπεράσπιση του Λονδίνου, και το μεγαλύτερο μέρος είναι παρωχημένα απομεινάρια του προηγούμενου πολέμου. Επίσης, έχουμε έλλειψη προβολέων. Δε διαθέτουμε εξοπλισμό βολής ούτε επικοινωνιών... Κι εμείς υπολογίζαμε ότι θα είχαμε άλλον ένα χρόνο προετοιμασίας».

Στα μισά της απάντησης του Γκορτ, ο Τσάμπερλεν έδειχνε να έχει πάψει να ακούει. Είχε φορέσει ξανά τα γυαλιά του και τακτοποιούσε τα χαρτιά του. Στον χώρο επικρατούσε μία αμήχανη ατμόσφαιρα.

Ο Λέγκατ συνέχιζε να γράφει ήρεμα, να λειπαίνει τα δύσκολα γεγονότα σε μια γραφειοκρατική πρόζα –ο πρωθυπουργός εξέφρασε ανησυχία για την επάρκεια της εναέριας υπεράσπισης της χώρας–, μα ο μεθοδικός μηχανισμός του μυαλού του είχε διαταραχθεί. Για μία ακόμα φορά αδυνατούσε να αποδιώξει την εικόνα των παιδιών του με μάσκες αερίων.

Ο Τσάμπερλεν βρήκε αυτό που έψαχνε. «Η Κοινή Επιτροπή Μυστικών Υπηρεσιών εκτιμά ότι θα υπάρξουν εκατόν πενήντα χιλιάδες θύματα στο Λονδίνο μέχρι το τέλος της πρώτης εβδομάδας βομβαρδισμών. Εξακόσιες χιλιάδες ύστερα από δύο μήνες».

«Είναι απίθανο να συμβεί αμέσως αυτό. Υποθέτουμε ότι αρχικά οι Γερμανοί θα στρέψουν την κυρίως δύναμη των βομβαρδιστικών τους ενάντια στους Τσέχους».

«Και μόλις ηττηθούν οι Τσέχοι; Τι θα συμβεί τότε;»

«Δεν ξέρουμε. Σε κάθε περίπτωση, εμείς θα χρησιμοποιήσουμε τον διαθέσιμο χρόνο για να πάρουμε προφυλάξεις και θα αρχίσουμε να εκκενώνουμε το Λονδίνο από αύριο».

«Πόσο προετοιμασμένο είναι το ναυτικό;»

Ο Αρχηγός του Πολεμικού Ναυτικού ήταν εντυπωσιακή παρουσία, τουλάχιστον ένα κεφάλι πιο ψηλός από οποιονδήποτε άλλο στον χώρο. Το γκριζωπό κρανίο του ήταν φαλακρό, το πρόσωπό του βαθιά αργασμένο, σαν να είχε εκτεθεί στα στοιχεία της φύσης πολύ καιρό. «Έχουμε κάποιες ελλείψεις σε συνοδευτικά σκάφη και ναρκαλιευτικά. Οι ναυαρχίδες μας χρειάζονται καύσιμα και οπλισμό· μερικά πληρώματα βρίσκονται σε άδεια. Πρέπει να ανακοινώσουμε την κινητοποίηση πολύ σύντομα».

«Πότε θα χρειαστεί να το κάνετε, για να είστε σε θέση βολής την πρώτη Οκτωβρίου;»

«Σήμερα».

Ο Τσάμπερλεν ακούμπησε πίσω στην καρέκλα του. Οι δείκτες των χεριών του χτυπούσαν το τραπέζι. «Φυσικά, αυτό σημαίνει ότι θα κινητοποιηθούμε πριν από τους Γερμανούς».

«Θα κινητοποιηθούμε εν μέρει, κύριε πρωθυπουργέ. Και

πρέπει να πούμε κάτι ακόμα υπέρ αυτής της κίνησης: θα δείξει στον Χίτλερ ότι δεν μπλοφάρουμε – ότι αν χρειαστεί, είμαστε έτοιμοι για μάχη. Μπορεί μάλιστα να τον κάνει να το ξανασκεφτεί».

«Μπορεί. Μπορεί, βέβαια, να τον ωθήσει και στον πόλεμο. Μην ξεχνάτε, αυτό τον άνθρωπο τον έχω κοιτάξει στα μάτια δύο φορές ως τώρα και κατά την κρίση μου το μόνο πράγμα που δεν μπορεί να ανεχτεί είναι να χάνει το γόητρό του».

«Σε κάθε περίπτωση όμως, αν πρόκειται να μπούμε σε πόλεμο, δεν είναι σημαντικό να μην του μείνει η παραμικρή αμφιβολία; Θα ήταν τραγωδία αν ερμηνεύσει ως ένδειξη αδυναμίας τις θαρραλέες επισκέψεις σας και τις ειλικρινείς προσπάθειές σας για ειρήνη. Αυτό το λάθος δεν έκαναν οι Γερμανοί και το 1914; Πίστεψαν πως δε σοβαρολογούσαμε».

Ο Τσάμπερλεν σταύρωσε τα χέρια και κοίταξε το τραπέζι. Ο Λέγκατ δεν καταλάβαινε αν αυτό σήμαινε πως είχε απορρίψει την πρόταση ή πως τη σκεφτόταν. Πονηρή η κίνηση του Μπάκχαουζ να τον κολακέψει, σκέφτηκε ο Λέγκατ. Ο πρωθυπουργός είχε λίγες προφανείς αδυναμίες, αλλά περιέργως, για άνθρωπο τόσο ντροπαλό, το μόνιμο αμάρτημά του ήταν η ματαιοδοξία. Τα δευτερόλεπτα περνούσαν. Στο τέλος σήκωσε το βλέμμα στον Μπάκχαουζ και κούνησε το κεφάλι του. «Πολύ καλά. Κινητοποιηθείτε».

Ο Αρχηγός του Πολεμικού Ναυτικού έσβησε το τσιγάρο κι έχωσε τα έγγραφά του στον χαρτοφύλακα. «Καλύτερα να επιστρέψω στο Αρχηγείο».

Οι υπόλοιποι σηκώθηκαν μαζί του, ευγνώμονες για την ευκαιρία να το σκάσουν.

«Θα ήθελα να παραμείνετε σε ετοιμότητα, ώστε να ενημερώσετε τους λοιπούς υπουργούς αργότερα μέσα στην ημέρα», τους είπε ο Τσάμπερλεν. «Στο μεταξύ, πρέπει να αποφύγουμε οποιαδήποτε ενέργεια ή σχόλιο που θα συνέβαλλε στην κατάσταση γενικευμένου πανικού ή που θα ανάγκαζε τον Χίτλερ να πάρει θέ-

ση από την οποία δε θα μπορεί να υπαναχωρήσει, ακόμα και την τελευταία στιγμή».

Όταν έφυγαν οι Αρχηγοί των Γενικών Επιτελείων, ο Τσάμπερλεν αναστέναξε βαθιά και στήριξε το κεφάλι στο χέρι του. Ρίχνοντας μια ματιά στο πλάι, φάνηκε να αντιλαμβάνεται για πρώτη φορά την παρουσία του Λέγκατ. «Κράτησες σημειώσεις;»

«Μάλιστα, κύριε πρωθυπουργέ».

«Κατάστρεψε τες».

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1938

Ο Χίτλερ είναι αποφασισμένος να ξεκινήσει τον πόλεμο. Ο Τσάμπερλεν προσπαθεί απεγνωσμένα να διατηρήσει την ειρήνη. Η απόφαση θα ληφθεί σε μια πόλη που θα μείνει εφεξής στην Ιστορία για όσα συνέβησαν εκεί: στο Μόναχο.

Καθώς το αεροπλάνο του Τσάμπερλεν διασχίζει τη Μάγνη και το τρένο του Φύρερ αγκομαχά από το Βερολίνο, δύο νέοι άντρες ταξιδεύουν κρύβοντας ο καθένας τα δικά του μυστικά.

Ο Χιου Λέγκατ είναι ένας από τους προσωπικούς γραμματείς του Τσάμπερλεν. Ο Πολ Χάρτμαν είναι Γερμανός διπλωμάτης και μέλος της αντίστασης κατά του Χίτλερ. Υπήρξαν πολύ καλοί φίλοι στην Οξφόρδη, πριν ο Χίτλερ ανέλθει στην εξουσία, και δεν έχουν ξαναδει ο ένας τον άλλον από την τελευταία φορά που είχαν βρεθεί στο Μόναχο πριν από έξι χρόνια. Τώρα, καθώς το μέλλον της Ευρώπης προβάλλει δυσοίωνα, οι δρόμοι τους θα διασταυρωθούν ξανά.

Όταν το ρίσκο είναι τόσο υψηλό, ποιον θέλεις και μπορείς να προδώσεις; Τους φίλους σου, την οικογένειά σου, την πατρίδα σου ή τη συνείδησή σου;

Ένα κατασκοπευτικό θρίλερ για την πίστη και την προδοσία, με φόντο τη μοιραία Διάσκεψη του Μονάχου όπου παίχτηκε η τύχη της Ευρώπης μεταξύ των τεσσάρων Μεγάλων Δυνάμεων: της Αγγλίας, της Γερμανίας, της Γαλλίας και της Ιταλίας.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ΔΕΙΤΕ ΕΔΩ ΚΡΙΤΙΚΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 20372

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ